HebrewBooks.org ©Moznaim Publishers. No commercial use allowed.

על של חבירו א"ט טובת הנאה שלו. א"ל התם הוא דקאתי מכח ישראל משום הכי אזלינן בתר מתכפר ג והוה ליה תחילתו וסופו ביד ישראל אבל הכא הכי קא מיבעיא ליה מי בעינן מתחילה ועד סוף דתיקו ברשות מאן דעביד תמורה ג תיקו: אמר מר (ו) מוקדשי עובדי כוכבים לא נהנין ולא מועלין לא נהנין מדרבנן ולא מועלין ז מדאורייתא מ"ט ח דכתיב ט נפש כי תמעול מעל וחטאה בשגגה ט) וילפינן חטא חטא מתרומה ובתרומ' כתיב 2 בני ישראל ולא עובדי כוכבים ן ואין חייבין עליהם משום פיגול נותר וטמא דכתיב בה בטומאה 3 דבר אל אהרן ואל בניו וינזרו מקדשי בני ישראל ולא יחללו את שם [וגו'] ויליף נותר חילול חילול מטומאה דכתיב גבי טומאה בני ישראל ולא יחללו וגו' וכתיב גבי נותר 4 ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל ויליף פיגול עון עון מנותר דכתיב גבי פיגול 5 והנפש האוכלת ממנו עונה תשא וכתיב גבי נותר ואוכליו עונו ישא כי את קדש ה' חלל וכולהו בני ישראל ולא עובדי כוכבים ואין עושין תמורה דכתיב 6 לא יחלילנו ולא ימיר וכתיב בריש ענין ז 7 דבר אל בני ישראל יט (לאמר) כ איש כי יפליא נדר בערכך כא ל"א ואין עושין תמורה מ"ט דאיתקשא תמורת בהמה למעשר בהמה ומעשר בהמה למעשר דגן וגבי מעשר דגן כתיב כב (כל) 8[כי את] מעשר בני ישראל אשר ירימו לה' בני ישראל ולא עובדי כוכב': ואין מביא (עליהן) נסכים אבל קרבנו טעון נסכים דברי רבי שמעון: מנה"מ דתנו' 9 אזרח כג אזרח מביא נסכים ואין העובד כוכבים מביא נסכים יכול לא תהא עולתו טעונה נסכים ת"ל 9ככה אמר ר' יוסי רואה אני בכולן להחמיר מאי טעמא 10לה' כתיב כד ביה בד"א בקדשי מזבח אבל בקדשי בדק הבית מועלין בהן מ"ט דכי גמרינן מעילה חטא חטא מתרומה דומיא דתרומה דקדוש שקדושת הגוף אבל בקדושת בדק הבית דקדושת דמים לא אמר רב יהודה אמר רב כל לא תעשה כה בתורה עשה בה מעשה חיוב ולא עשה בה מעשה פטור וכללא הוא דלאו שאין בו מעשה פטור והרי מימר דלאו שאין בו מעשה הוא ולקי תתנן לא כו שהוא רשאי להמיר אלא שאם המיר מומר וסופג את הארבעים אמר לך רב הא מני רבי יהודה היא דאמר כה לאו שאין בו מעשה לוקין עליו ומי מצית מוקמת למתניתין כר' יהודה והא אוקימתא לרישא דלא כרבי יהודה דקתני הכל ממירין כו הכל לאיתויי מאי לאיתויי יורש ודלא כרבי יהודה האי תנא סבר לה כוותיה בחדא דלאו שאין בו מעשה לוקין עליו ופליג עליה בחדא דלאו כל שאין בו מעשה לוקין עליו ממיר ותנא דידן סבר יורש סומך ל אמר רב אידי בר אבין אמר רב עמרם א"ר יצחק א"ר יוחנן כז משום ר' יוסי הגלילי כל לא תעשה שבתורה עשה כח בו מעשה לוקה לא עשה בו מעשה פטור ג חוץ מנשבע ומימר ומקלל חבירו בשם אף על פי שלא עשה מעשה חייב משום רבי יוסי ברבי חנינא אמרו אף המקדים תרומה לביכורים נשבע מגלן א"ר יוחנן משום ר"מ אמר קרא 11כי לא ינקה ה' את אשר ישא את שמו לשוא בית דין של מעלה אין

א) [זבחים מה.], **ב)** [בפסחים נג. קדושין מג: סנהדרין פד. זבחים מה. מעילה יח:], **ג)** [ע' תוס' ערכין דף ה' ע"א ד"ה יכול], **ד)** [זבחים מה. מנחות עג:], **ה)** [ב"מ נא:]. מכות ד: טו. כ: זבחים כט: סנהדרין סג:], **ו)** מכות ט:. שבועות כח:], **ז)** [שבועות דף כ"ה. ובפ"ק דחגיגה דף ז' סה: קמ"ה. ב"מ נה:], **ח)** [מנחות עג:], **ט)** [עיין תוספות קדושין מג: ד"ה הנכרי והכותי כו' ובב"ק פ"ק ע"ב מ"ט דמהתם], **י)** [סנהדרין פד.], **כ)** [ע"ש תוס' סנהדרין פד. ד"ה ובמה נמהר].

מוסף רש"י

טובת הנאה שלו. של תורם הוי טובת הנאה שניתנו ליתנו לכוהנים כהן שיאכלה, ולא ניתן מי שתרם עליו (לקמן י.) ואם בא אחר ואמר הילך מלא מעשר דגן: **וגבי מעשר בהמה ואחד מעשר דגן.** כדכתיב (ויקרא כז) ומעשר בהמה ומה ענין מעשר דגן אצל בהמה, אלא שנאמר (דברים כח) כי תכלה לעשר את כל תבואת זרעך וגו' ואמרה תורה כמו שמעשרים מעלו (רומא ג: ובכורים ג ובחולין ו). **חטא חטא מתרומה.** כתיב במעילה ומעלה בשגגה וכתיב בתרומה (ויקרא כב) ולא יטמאו עליו חטא, ובתרומה כתיב בהדיה דכל קדשי מזבח נקטינן דכל קדשים בכלל תרומה הן ומה תרומה שהיא קלה בשאר קדשים חמורה בזה שחייבין עליה משום פיגול ונותר וטמא ומה קדשים חמורים מתרומה שאין חייבין עליהן משום פיגול ונותר וטמא אלא משום טומאה בלבד. **ומעשר דגן.** כתיב (במדבר טו) כל תחזוק יעשה בכבש, ומיעט ליפרק כל התדיר (סה ע"ב): תוס' מלמד שמתנדבים נסכים ומביא בפני עצמן נדבה (שם מה.). ואין העכו"ם מביא נסכים. לפי שהעכו"ם מתנדב להביא נסכים בלא זבח (מנחות עג.). ת"ל ככה. יעשה לשון, מלמד שמוסיפ מלויה בקרבן ל"ש ישראל ול"ש עכו"ם. שלכך נאמר דמי נסכים יקרבו משלו ואם נאמר בקרבן משל ציבור. שהנסכי ד"ל הוא במסכת שקלים (זבחים מה.). **דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו.** כגמרא דוסכמ"ע מיתניתן לה, לו שתורה ממנו ושנאמר ממנו עד נקב, גם הכתוב ליתן עשה אחר לו מעשה שנאמר לעשה הוא, ועשה דבא מכלל לאו הוא שאין לוקין עליו, דלמה שנאמר לעשה הוא, ועשה דבא מכלל לאו הוא שאין לוקין עליו (זבחים מה.). **דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו.** כגמרא דוסכמ"ע מיתניתן לה, לו שתורה ממנו ושנאמר ממנו עד נקב, גם הכתוב ליתן עשה אחר לו מעשה שנאמר לעשה הוא, ועשה דבא מכלל לאו הוא שאין לוקין עליו, דלמה שנאמר לעשה הוא, ועשה דבא מכלל לאו הוא שאין לוקין עליו (ב"מ צא.).

שינוי נוסחאות

ג) שלו ורימי בר חמא אמר. מיבעיא ליה ל"ל נמחק (ש"ס) **ד)** ל"ל דהוה (הגר"א) **ה)** תמורה או לא תיקו (ש"ס) **ו)** בזמחים שם ליתא. **ז)** מ"ע גמר חט חט מתרומה כתיב הכא ופש ר' תמעול מעל בה' ותניא וכתיב בתרומה ולא יחללו את קדשי בני ישראל אשר יתרימו לה', מ"מ כלהו אתנהו ילפי מעילה מעילה מתרומה כתיב במעילה נפש וכו'. ועי' בהשמטות בסוף המסכת **ח)** ת"ל נפש כי תמעול מעל בשגגה כתיב במעילה בקרבן ל"ש ישראל ול"ש עכו"ם. שלכך נאמר דמי נסכים יקרבו משלו ואם נאמר בקרבן משל ציבור. שהנסכי ד"ל הוא במסכת שקלים (זבחים מה.). **דאמר לאו שאין בו מעשה לוקין עליו.** כגמרא דוסכמ"ע מיתניתן לה, לו שתורה ממנו ושנאמר ממנו עד נקב, גם הכתוב ליתן עשה אחר לו מעשה שנאמר לעשה הוא, ועשה דבא מכלל לאו הוא שאין לוקין עליו, דלמה שנאמר לעשה הוא, ועשה דבא מכלל לאו הוא שאין לוקין עליו (ב"מ צא.).

ט) [זבחים מה.], **י)** [בפסחים נג. קדושין מג: סנהדרין פד. זבחים מה. מעילה יח:], **כ)** [ע' תוס' ערכין דף ה' ע"א ד"ה יכול], **ל)** [זבחים מה. מנחות עג:], **מ)** [ב"מ נא:]. מכות ד: טו. כ: זבחים כט: סנהדרין סג:], **נ)** מכות ט:. שבועות כח:], **ס)** [שבועות דף כ"ה. ובפ"ק דחגיגה דף ז' סה: קמ"ה. ב"מ נה:], **ע)** [מנחות עג:], **פ)** [עיין תוספות קדושין מג: ד"ה הנכרי והכותי כו' ובב"ק פ"ק ע"ב מ"ט דמהתם], **צ)** [סנהדרין פד.], **ק)** [ע"ש תוס' סנהדרין פד. ד"ה ובמה נמהר].

ל) נגמרה דל"ג גלגין ועוד ר"ל דהוה לתרץ לדנדמי כו'. **מ)** נתנין מדרבנן. פ"ה כיון דאין בהן מעילה א"כ לא נתנין ר"ל מדרבנן, והקשה הר"ר יעקב בר שמואל מגלן והלא שלמים שאין מועלין בהן מעשה. תוס': **אמר קרא כי לא ינקה כו'.** גלגין בה אסורין בהנאה מן התורה וי"ל דשמעת ליה דכיון שיש בהן לכ"ע הלוקין הללו שאין בהן פיגול ונותר וטמא [משמע שאין נתנין כי אם מדרבנן] (דלא הוי מדאורייתא). תוס': **ב"מ.** ס"א כדי אבהו ליפי מעילה חט חטו מתרומה כתיב במעילה נפש וכו'. ע' בהשמטות בסוף המסכ': **ובתרומה כתיב בני ישראל.** בפרק האיש מקדש (קידושין מב:) אמרינן תרומת עובד כוכבים מתמעת רי"ש פוטר, ופ"ה משו' דסבר ר"ש דגנך ולא דיגון עובד כוכבי, ור"ש פ' משום דסבר בני ישראל ולא עובדי כוכבים [בכ"א אחר ל"ש למימר דאתא למעט נשים דכיון דאתרבי לתמורה אין למעוטה. גלגין]: **ומעשר בהמה למעשר דגן.** בפ' ב"ש ובחלש מה. פריך והיאך דנין קל וחומר מן המלמד ומשנו. תוס': **ול"א עובדי כוכבים.** גלגין לא מצי למימר דאתא למעט נשים דכיון דאתרבו לתמורה אין למעטיה: **אבל** בקדשי בדק הבית. ע' בהשמטות בסוף המסכת: **אמר רב יהודה אמר רב בל"א תעשה בתורה וכו'.** האי כללא לא מיירי אלא בהני דאינן מפורשין בהן

ס) נגמ' למר מר קדשי מר בל"ל (ש"ס) **ע)** ומות מ"ו נמחק: **פ)** רש"י ד"ה וכמיב גבי וכו' ולפ עובדי כוכבים ס"ד ומה"כ מ"ה ואין עושין תמורה כו' בשמ"ק: **צ)** ד"ה רבי יהודה היא ומות ול"ג עליהן ומשמע ל"ל ומיבעי ול"ל דכתיב בספרים נמחק: **ק)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **ר)** נמ' למר מר קדשי מר ומות מ"ו נמחק: **ש)** ד"ה וכמיב גבי וכו' ולפ עובדי כוכבים ס"ד ומה"כ מ"ה ואין עושין תמורה כו' בשמ"ק: **ת)** ד"ה כתיב בה ומות ול"ג עליהן ומשמע ל"ל ומיבעי ול"ל דכתיב בספרים נמחק: **א)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **ב)** מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ג: **ג)** מיי' פ"ג מהלכות מעילה הלכה ט: **ד)** ופ"ח מהלכות פרה"ט הלכה ג:

תורה אור השלם

1. נֶפֶשׁ כִּי תִמְעֹל מַעַל וְחָטְאָה בִּשְׁגָגָה מִקָּדְשֵׁי יְיָ וְהֵבִיא אֶת אֲשָׁמוֹ לַיְיָ אַיִל תָּמִים מִן הַצֹּאן בְּעֶרְכְּךָ כֶּסֶף שְׁקָלִים בְּשֶׁקֶל הַקֹּדֶשׁ לְאָשָׁם: ויקרא ה טו
2. וַיְדַבֵּר יְיָ אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו נְתָתִי לְךָ אֶת מִשְׁמֶרֶת תְּרוּמֹתָי לְכָל קָדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל לְךָ נְתַתִּים לְמָשְׁחָה וּלְבָנֶיךָ לְחָק עוֹלָם: במדבר יח ח
3. וְדַבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְיִזָּרוּ מִקָּדְשֵׁי בְנֵי יִשְׂרָאֵל וְלֹא יְחַלְּלוּ אֶת שֵׁם קָדְשִׁי אֲשֶׁר הֵם מְקַדְּשִׁים לִי אֲנִי יְיָ: ויקרא כב ב
4. וְאָכְלֵי עֲוֹנוֹ יִשָּׂא כִּי אֶת קֹדֶשׁ יְיָ חִלֵּל וְנִכְרְתָה הַנֶּפֶשׁ הַהִוא מֵעַמֶּיהָ: ויקרא יט ח
5. וְאִם הַאָכֹל יֵאָכֵל מִבְּשַׂר זֶבַח שְׁלָמָיו בְּיוֹם הַשְּׁלִישִׁי לֹא יֵרָצֶה הַמַּקְרִיב אֹתוֹ לֹא יֶחְשֹׁב לוֹ פִּגּוּל יִהְיֶה וְהַנֶּפֶשׁ הָאֹכֶלֶת מִמֶּנּוּ עֲוֹנָהּ תִּשָּׂא: ויקרא ז יח
6. לֹא יַחֲלִיפֶנּוּ וְלֹא יָמִיר אֹתוֹ טוֹב בְּרָע אוֹ רַע בְּטוֹב וְאִם הָמֵר יָמִיר בְּהֵמָה בִּבְהֵמָה וְהָיָה הוּא וּתְמוּרָתוֹ יִהְיֶה קֹדֶשׁ:
ויקרא כז י
7. דַּבֵּר אֶל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ כִּי יַפְלִא נֶדֶר בְּעֶרְכְּךָ נַפְשֹׁת לַיְיָ: ויקרא כז ב
8. כִּי אֶת מַעְשַׂר בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יָרִימוּ לַיְיָ תְּרוּמָה נָתַתִּי לַלְוִיִּם לְנַחֲלָה עַל כֵּן אָמַרְתִּי לָהֶם בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל לֹא יִנְחֲלוּ נַחֲלָה: במדבר יח כד
9. כָּל הָאוֹתָרֹת יַעֲשֶׂה בְּבָה אֶת אִלָּה לְהַקְרִיב אִשֶּׁה רֵיחַ נִיחוֹחַ לַייָ: במדבר טו יג
10. דַּבֵּר אֶל אַהֲרֹן וְאֶל בָּנָיו וְאֶל כָּל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל וְאָמַרְתָּ אֲלֵהֶם אִישׁ אִישׁ מִבֵּית יִשְׂרָאֵל וּמִן הַגֵּר בְּיִשְׂרָאֵל אֲשֶׁר יַקְרִיב קָרְבָּנוֹ לְכָל נִדְרֵיהֶם וּלְכָל נִדְבוֹתָם אֲשֶׁר יַקְרִיבוּ לַייָ לְעֹלָה: ויקרא כב יח
11. לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם יְיָ אֱלֹהֶיךָ לַשָּׁוְא כִּי לֹא יְנַקֶּה יְיָ אֵת אֲשֶׁר יִשָּׂא אֶת שְׁמוֹ לַשָּׁוְא: שמות כ ו

הגהות הב"ח

(ה) גמ' למר מר קדשי מר בל"ל ומות מ"ו נמחק: **(ו)** רש"י ד"ה וכמיב גבי וכו' ולפ עובדי כוכבים ס"ד ומה"כ מ"ה ואין עושין תמורה כו' בשמ"ק: **(ז)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ח)** ד"ה וכמיב גבי וכו' ולפ עובדי כוכבים ס"ד ומה"כ מ"ה ואין עושין תמורה כו' בשמ"ק: **(ט)** ד"ה כתיב בה ומות ול"ג עליהן ומשמע ל"ל ומיבעי ול"ל דכתיב בספרים נמחק: **(י)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(כ)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ל)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(מ)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(נ)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ס)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ע)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(פ)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(צ)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ק)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ר)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ש)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ת)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(א)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ב)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ג)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ד)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ה)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ו)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ז)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ח)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע: **(ט)** ד"ה רבי יהודה היא כו' דקל (מיכאמעי) [משמעי] לקמן בהא מילתא הלכך הוה בעשה מעשה סמ"ל ומה"כ מ"ש תוך מנשנע